

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI	12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH	16
Shermuxeimedov Akmal Komiljonovich	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	32
Azlarova Aziza Axrorovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	41
M.O. Yo'ldoshova	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH	45
Anvar Deberdiyev	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI	49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIIY IMKONIYATLAR	55
Ishimova Mohinur Absalomovna	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORII ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	61
Zakirova Gulnoza Quدراتovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna	
TIBBIYOT TASHKIOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI	73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	79
Yuldashev Akmal Kiyomovich	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH	83
Abirova Nargizabonu	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIIY RIVOJLANISHI	88
Turayev Abduvohid Kuldashovich	

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	101
Rustamov Zafar	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	127
Melibayev Sodir Adilovich	
TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA'MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O'RNI	135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN	140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov	
VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI	147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
O'ZBEKISTON QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI.....	152
Shamsiddinov Ne'matjon Ashurali o'g'li	
ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	157
To'ychiyeva Dilnoza Farxod qizi	
ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI	162
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O'ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	166
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Bo'taev O'tkir Eshboevich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	181
Umarova Malika Nematjanovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	187
Рахмонов Джамшид Одил угли	

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА.....	194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна	
BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH.....	200
Avazbek Jo'rayev	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ.....	215
Абдулаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI.....	228
Mohichexra Melikovna Mo'minova	
INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI	233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna	
TA'LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI	239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna	
MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI	245
Boynazarov Ulug'bek Egamberdiyevich	
HUDUDLARNING TURISTIK SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	250
Daminov Mirvoxid Isroilovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO'RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL	255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI	264
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI	276
Namozov Shahzod Maxmud o'g'li	
INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES.....	282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna	
COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN	290
Shokhrukh Ziyavaddinov	
O'ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI	299
Norqulov Mirsaid To'lqin o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi	

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O'RNI: XORIJ TAJRIBASI	317
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILIYATINI TA'MINLASHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI.....	334
Adilova Zohida Ikromjonovna	
MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	339
Umurzakov Dilshodbek Hakimovich	
ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ	345
Хамидов Далер Дилшодович	
ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG'IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA.....	351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN'S E-COMMERCE	356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod	
IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES.....	362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna	
XORIJIY OLIY TA'LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek	
SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	374
Islomov Bobur Bahodir o'g'li	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH	380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	385
Sobitova Ra'no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o'g'li	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS	388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH.....	394
Kalanova Moxigul Baxritdinova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
BALIQCILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQUINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI	416
Xasanov Komil Mutalibjanovich	
TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL	421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi	
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES	426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich	
KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	432
Suyarov Shaxzod Salim o'g'li	
XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O'ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG'LARNING SAMARADORLIGI	438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi	
NAVOIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH.....	442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI.....	448
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQUISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI	452
Zaripova Sayohat Zafarovna	
IQLIM O'ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA.....	457
Ozodxon Mahmudovna Qo'ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o'g'li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES.....	462
Mamatova Sevara Ilhom kizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	470
Toshpulatov Davron Akromovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA'SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI	482
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
NAVOIY VILOYATI QIZILQUM CHO'LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O'ZBEKISTON MISOLIDA	493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi	
AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG'ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEXNOLOGIYALARDAN VA "MACHINE LEARNING" DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH ("IPAK YO'LI" AITB MISOLIDA).....	499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o'g'li	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO'NIKMALAR OMILINING ROLI.....	506
Eshbo'riev Umarbek Rashidovich	
KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI.....	518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich	

ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO'LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o'g'li	
MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI.....	527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
HUDUDIY ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	532
Sulaymonov Sherzod Nasivaliyevich	
BARQAROR TURIZM VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	536
Sultonova Abduraimova Kamola Abdumannob qizi	
РАЗВИТИЕ КОРПОРАТИВНЫХ ФИНАНСОВ С УЧЕТОМ ESG-ПРИНЦИПОВ	542
Алиева Сусанна Сейрановна	
ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ РУКОВОДИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	548
Алибекова Паризода Раджаб кизи, Алимова Машхура Тоирхоновна	
KREDIT RESURSLARINING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY SAVODXONLIKNING INSTITUTIONAL ROLI	554
G'aniyev Sanjar Poziljon o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH INVESTITSİYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH	561
Qorabayev Shuxratjon Axmadjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI INKLYUZIV INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISH.....	568
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
AGROKLASTERLARNING TASHKILIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	573
Doliyev Samandar Toirovich	
MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSİYALASH USULLARI.....	579
Sapayev Azamat Rustamovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI	583
Rustamova Nodira	
GAVKUSHON ANSAMBLI MISOLIDA BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG'IM SALOHİYATI.....	587
Xolmurodova Moxichehra Dilmurodovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
ОПРЕДЕЛЕНИЕ МНОЖЕСТВЕННОГО КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННОГО АНАЛИЗА С ПОМОЩЬЮ ПРИКЛАДНЫХ ПРОГРАММ	594
Ганиева Зулфия Самиевна	
XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY AHAMIYATI	600
G'aniyev M., Vannobova Gulhayo Tolibjon qizi	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI ABDULAZIZXON VA ULUG'BEK MADRASALARINING TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	604
Ro'ziqulova Feruza Qurbon qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIVAVIY RAG'BATLANTIRISH HAMDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	612
Iskandarov Saidazamxon Salohiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOSTANDART BANDLIK ASOSIDA KICHIK BIZNES RIVOJINI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI.....	621
Fayzullayev Nurulla Baxromovich	

O'ZBEKISTONDA NOSTANDART BANDLIK ASOSIDA KICHIK BIZNES RIVOJINI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI

Fayzullayev Nurulla Baxromovich

Urganch RANCH texnologiya universiteti dotsenti, PhD

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda nostandart bandlik negizida kichik biznes rivojini baholashning ilmiy-uslubiy asoslari ishlab chiqilgan. Tadqiqotning maqsadi – kichik biznes faoliyatida masofaviy ish, to'liqsiz ish vaqti, o'zini o'zi band qilish, uy mehnati va raqamli platformalar bilan bog'liq moslashuvchan bandlik shakllarining rivojlanishga ta'sirini baholash uchun indikatorlar tizimi hamda integral baholash algoritmini taklif etishdan iborat.

Kalit so'zlar: nostandart bandlik, kichik biznes, baholash metodologiyasi, o'zini o'zi band qilish, masofaviy ish, raqamli platformalar, ijtimoiy himoya, egiluvchan mehnat bozori.

Abstract. This article develops the scientific and methodological foundations for assessing the development of small businesses based on non-standard employment in Uzbekistan. The purpose of the study is to propose a system of indicators and an integrated assessment algorithm for evaluating the impact of flexible forms of employment associated with remote work, part-time employment, self-employment, home-based work, and digital platforms on the development of small business activities.

Key words: non-standard employment, small business, assessment methodology, self-employment, remote work, digital platforms, social protection, flexible labour market.

Аннотация. В данной статье разработаны научно-методические основы оценки развития малого бизнеса на основе нестандартной занятости в Узбекистане. Цель исследования заключается в разработке системы индикаторов и алгоритма интегральной оценки, позволяющих определить влияние гибких форм занятости, связанных с дистанционной работой, неполным рабочим временем, самозанятостью, надомным трудом и цифровыми платформами, на развитие деятельности субъектов малого бизнеса.

Ключевые слова: нестандартная занятость, малый бизнес, методология оценки, самозанятость, дистанционная работа, цифровые платформы, социальная защита, гибкий рынок труда.

KIRISH

Jahon mehnat bozorida nostandart bandlik shakllari — vaqtinchalik ish, to'liqsiz ish vaqti, ko'p tomonlama mehnat munosabatlari, bog'liq o'zini o'zi band qilish, platformali mehnat hamda masofaviy ish — mehnatni tashkil etishning barqaror institutsional shakliga aylanib bormoqda. Xalqaro mehnat tashkiloti ushbu fenomenni firmalar o'rtasidagi raqobatning kuchayishi, ishlab chiqarishni tashkil etish usullarining takomillashuvi hamda mehnatni tartibga solish mexanizmlarining transformatsiyasi bilan izohlaydi [1]. Shu nuqtai nazardan, nostandart bandlikni nafaqat ijtimoiy himoya bilan bog'liq masalalar doirasida, balki kichik biznes uchun xarajatlar moslashuvchanligini ta'minlash, bozor talabiga tezkor moslashish va resurslardan samarali foydalanish imkonini beruvchi muhim iqtisodiy mexanizm sifatida ham baholash zarur.

O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes yalpi qo'shilgan qiymat, bandlik hamda aholi daromadlarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. 2025-yil yanvar–dekabr oylari yakunlariga ko'ra, kichik tadbirkorlik subyektlarining YalMdagi ulushi 52,2 foizni tashkil etdi. Shuningdek, 2026-yil 1-yanvar holatiga faoliyat yuritayotgan kichik tadbirkorlik subyektlari soni 1 201,6 mingtaga yetdi, 2025-yil davomida esa 82,4 mingta yangi kichik korxonalar va mikrofirmalar tashkil etildi [7]. Mazkur ko'rsatkichlar kichik biznes rivojini baholashda mehnatni tashkil etishning moslashuvchan shakllarini inobatga olish muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, milliy statistika amaliyotida nostandart bandlikning barcha shakllari yagona agregat ko'rsatkich sifatida to'liq aks ettirilmaydi. Shu sababli kichik biznes rivojini nostandart bandlik asosida baholash uchun mos indikatorlar tizimini ishlab chiqish, ularni rasmiy statistik ma'lumotlar bilan uyg'unlashtirish hamda integral baholash algoritmini taklif etish dolzarb ilmiy vazifa hisoblanadi. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi aynan ushbu masalalarni ilmiy-uslubiy jihatdan asoslashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Nostandart bandlik nazariyasida XMTning 2016-yildagi fundamental hisoboti asosiy manbalardan biri hisoblanadi. Unda nostandart bandlik shakllari vaqtinchalik ish, qisman bandlik, ko'p tomonlama mehnat munosabatlari hamda bog'liq o'zini o'zi band qilish kabi toifalarga ajratilib, ular mehnat bozoridagi moslashuvchanlik va xavf o'rtasidagi muvozanat nuqtai nazaridan talqin qilinadi [1].

Eurofound tadqiqotlarida esa nostandart bandlikning yangi shakllari ish vaqti, ish joyi hamda raqamli texnologiyalar bilan bog'liq o'zgarishlar orqali izohlanadi. Xususan, platformali ish, ICT-bazaviy mobil mehnat, job sharing va portfolio work kabi shakllar kichik biznes uchun ishchi kuchini jalb etishning yangi modellarini shakllantirishi ta'kidlangan [2].

OECDning O'zbekiston bo'yicha tahlillari xususiy sektor raqobatbardoshligini oshirishda raqamli ko'nikmalar va firmalarning raqamli transformatsiyaga tayyorligi muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi. Hisobotda kichik firmalarda raqamli yechimlardan foydalanish ko'lamini yanada kengaytirish, raqamli va komplementar ko'nikmalarni rivojlantirish hamda axborot infratuzilmasini takomillashtirish orqali iqtisodiy samaradorlik va innovatsion faollikni sezilarli darajada oshirish imkoniyatlari mavjudligi ta'kidlangan [3].

Jahon banking 2025-yildagi mamlakat iqtisodiy memorandumida O'zbekistonda xususiy sektor yetakchiligidagi iqtisodiy o'sishni jadallashtirish uchun ichki bozorlar samaradorligini oshirish, biznes muhitini takomillashtirish, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish muhimligini ko'rsatadi [4]. Mazkur xulosa nostandart bandlikni kichik biznes rivojida funksional institut sifatida baholashning amaliy ahamiyatini yanada kuchaytiradi.

Milliy huquqiy baza ham nostandart bandlikni tartibga solish yo'nalishida sezilarli darajada takomillashtirilgan. Yangi Mehnat kodeksida masofaviy ishning huquqiy rejimi, doimiy va vaqtinchalik masofadan ishlash, aralash rejim hamda elektron hujjat aylanishi orqali mehnat shartnomasini tuzish tartiblari mustahkamlangan [5]. Shuningdek, PQ-4742-son qaror¹ bilan o'zini o'zi band qilgan shaxslar amalga oshirishi mumkin bo'lgan faoliyat turlari kengaytirilib, ushbu segmentni rasmiy iqtisodiyotga jalb etish uchun institutsional asos yaratilgan [6] (1-jadval).

1-jadval. Nostandart bandlik va kichik biznesni baholashga doir asosiy yondashuvlar

Manba	Asosiy g'oya	Baholash uchun ahamiyati	Ishda qo'llanilishi
[1] XMT	Nostandart bandlik mehnat bozoridagi moslashuvchan, biroq muayyan xavf omillariga ega shakllar majmuasi sifatida talqin qilinadi.	Baholashda mehnat moslashuvchanligi va ijtimoiy himoyani bir vaqtda o'lchash zarurligini ko'rsatadi.	To'rt blokli indikator tizimining nazariy asosi sifatida xizmat qiladi.
[2] Eurofound	Yangi ish shakllari raqamli texnologiyalar, ish vaqti hamda ish joyining transformatsiyasi bilan bog'liq.	Kichik biznes uchun platformali ish, mobil ish va gibril bandlikni hisobga olish zarurligini asoslaydi.	Indikatorlar tarkibiga raqamli tayyorlik va ish shakllari diversifikatsiyasi kiritildi.
[3] OECD	O'zbekistonda raqamli ko'nikmalar va SME raqamlashtirish darajasini rivojlantirish zarur.	Raqamli ko'nikmalarni baholash blokini kiritish zarurligini ko'rsatadi.	Raqamli-institutsional tayyorlik subindeksi shakllantirildi.
[4] Jahon banki	Xususiy sektor yetakchiligidagi o'sish uchun bozorlar, moliya va biznes muhiti sifatini takomillashtirish talab etiladi.	Kichik biznes rivojini mehnat shakllaridan ajralmagan holda baholash imkonini beradi.	Iqtisodiy natijaviylik blokining nazariy asosini shakllantirdi.
[5]–[6] Lex.uz	Masofaviy ish va o'zini o'zi band qilish huquqiy jihatdan tartibga solingan.	Formallasuv va huquqiy aniqlikni baholash uchun normativ asos yaratadi.	Formallasuv hamda institutsional qamrov indikatorlari tanlandi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 08.06.2020 yildagi PQ-4742-son <https://lex.uz/docs/-4849607>

1-jadvaldan ko'rinib turibdiki, xalqaro va milliy manbalarda nostandart bandlik nafaqat mehnat munosabatlarining alohida shakli, balki kichik biznes rivojini ta'minlovchi ko'p omilli iqtisodiy institut sifatida ham talqin qilinadi. Shu asosda maqolada mualliflik baholash modeli taklif etildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda qiyosiy tahlil, statistik-grafik tahlil, institutsional tahlil, indikatorlar tanlovi, normallashtirish hamda integral baholash usullaridan foydalanildi. Empirik baza sifatida O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, api.siat.stat.uz ochiq ma'lumotlari, Lex.uz milliy qonunchilik bazasi, shuningdek, XMT, Eurofound, OECD va Jahon banki materiallari qo'llanildi [1–11].

Nostandart bandlik negizida kichik biznes rivojini baholash uchun quyidagi to'rtta subindeks ajratildi:

1. mehnat moslashuvchanligi;
2. iqtisodiy natijaviylik;
3. formallashtirish va ijtimoiy himoya;
4. raqamli-institutsional tayyorlik.

Har bir blok tarkibiga rasmiy statistikada kuzatilishi mumkin bo'lgan hamda nostandart bandlik ta'sirini bevosita yoki bilvosita aks ettiruvchi ko'rsatkichlar kiritildi.

Stimulyator ko'rsatkichlar uchun normallashtirish quyidagi ko'rinishda taklif etildi:

$$z_{ij} = (x_{ij} - \min x_j) / (\max x_j - \min x_j)$$

$$\text{destimulyatorlar uchun: } z_{ij} = (\max x_j - x_{ij}) / (\max x_j - \min x_j)$$

$$\text{subindeks: } I_k = \sum (w_j \cdot z_{ij})$$

$$\text{integral indeks: } \text{INBKBR} = \sum (\alpha_k \cdot I_k)$$

Bu yerda:

- z_{ij} — normallashtirilgan qiymat;
- w_j — indikator salmog'i;
- α_k — subindeks vazni.

Natijalarni talqin qilish uchun quyidagi shkala taklif etildi:

0,00–0,39 — past;

0,40–0,69 — o'rta;

0,70–1,00 — yuqori.

Milliy statistikada nostandart bandlikning barcha turlari to'liq ajratilmaganligi sababli, maqolada proksi-ko'rsatkichlardan foydalanildi. Mazkur yondashuv metodologik jihatdan amaliy ahamiyatga ega bo'lib, replikasiya qilinishi mumkin bo'lgan modelni shakllantirish imkonini beradi (2-jadval).

2-jadval. Nostandart bandlik asosida kichik biznes rivojini baholash indikatorlari tizimi

Blok	Indikator	Turi	Tavsiya etilgan salmoq
Mehnat moslashuvchanligi	Kichik biznesning jami bandlikdagi ulushi	Stimulyator	0,25
Mehnat moslashuvchanligi	O'zini o'zi band qilishdan olinadigan daromad ulushi	Stimulyator	0,15
Iqtisodiy natijaviylik	Kichik biznesning YalMdagi ulushi	Stimulyator	0,20
Iqtisodiy natijaviylik	Aholi umumiy daromadida kichik biznes daromadi ulushi	Stimulyator	0,15
Formallashtirish va himoya	Masofaviy ish va o'zini o'zi band qilishga oid huquqiy baza mavjudligi	Binar	0,10
Institutsional dinamika	Yangi kichik korxonalar va mikrofirmalar intensivligi	Stimulyator	0,10
Raqamli tayyorlik	SME raqamli ko'nikmalari va qo'llab-quvvatlash muhiti	Ekspert	0,05

2-jadvalda keltirilgan tizim tadqiqot obyektining o'ziga xos jihatlari kompleks ravishda hisobga oladi. Bir tomondan, kichik biznes uchun moslashuvchan mehnatni tashkil etish muhim ahamiyat kasb etsa, ikkinchi tomondan, mazkur moslashuvchanlik formallashtirish, huquqiy kafolatlar hamda raqamli infratuzilma bilan uyg'unlashgandagina yuqori samaradorlikni ta'minlaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda iqtisodiy faol aholi soni 2024-yilda 15 097,9 ming kishini, iqtisodiyotda band bo'lganlar soni esa 14 261,9 ming kishini tashkil etdi [9–10]. Mazkur ko'rsatkichlar asosida ishsizlik darajasi taxminan 5,5 foizni tashkil etganini hisoblash mumkin. Rasmiy ochiq ma'lumotlarga ko'ra, kichik biznes subyektlarining jami bandlikdagi ulushi 2024-yilda 74,5 foizga teng bo'lgan [8]. Demak, hisob-kitoblarga ko'ra, iqtisodiyotda band aholining qariyb 10,6 million nafari kichik biznes bilan bog'liq mehnat faoliyatida ishtirok etgan.

Kichik biznesning makroiqtisodiy ahamiyati 2025-yil yakunlari bo'yicha ham yuqori darajada saqlanib qoldi. Jumladan, uning YalMdagi ulushi 52,2 foizni tashkil etdi, faoliyat yuritayotgan subyektlar soni 1 201,6 mingtaga yetdi, 2025-yil davomida esa 82,4 mingta yangi kichik korxon va mikrofirma tashkil etildi [7]. Mazkur holat kichik biznes nafaqat yangi ish o'rinlarini yaratishda, balki bozor dinamikasini ta'minlashda ham muhim iqtisodiy drayver sifatida faol ishtirok etayotganini ko'rsatadi.

Daromadlar tarkibi nostandart bandlikning iqtisodiy mazmunini yanada aniqroq namoyon etadi. 2025-yil yanvar–dekabr oylarida aholi umumiy daromadlari tarkibida kichik biznesdan olinadigan daromadlar ulushi 58,0 foizni, o'zini o'zi band qilishdan olinadigan daromadlar ulushi esa 34,0 foizni tashkil etdi [11]. Ushbu ko'rsatkichlar nostandart bandlik shakllari uy xo'jaliklari daromad manbalarini diversifikatsiya qilishda muhim o'rin tutayotganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, milliy huquqiy muhit ham baholash jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Mehnat kodeksida masofaviy ishning maxsus normalari hamda elektron shaklda mehnat shartnomasini tuzish imkoniyati mustahkamlangan [5]. O'zini o'zi band qilish faoliyat turlarini kengaytirishga qaratilgan qaror esa norasmiy mehnatning muayyan qismini rasmiy iqtisodiy aylanmaga jalb etishga xizmat qilmoqda [6]. Demak, nostandart bandlikni baholash jarayoni nafaqat iqtisodiy natijalarni, balki institutsional muhit va huquqiy mexanizmlar samaradorligini ham qamrab olishi zarur (1-rasm).

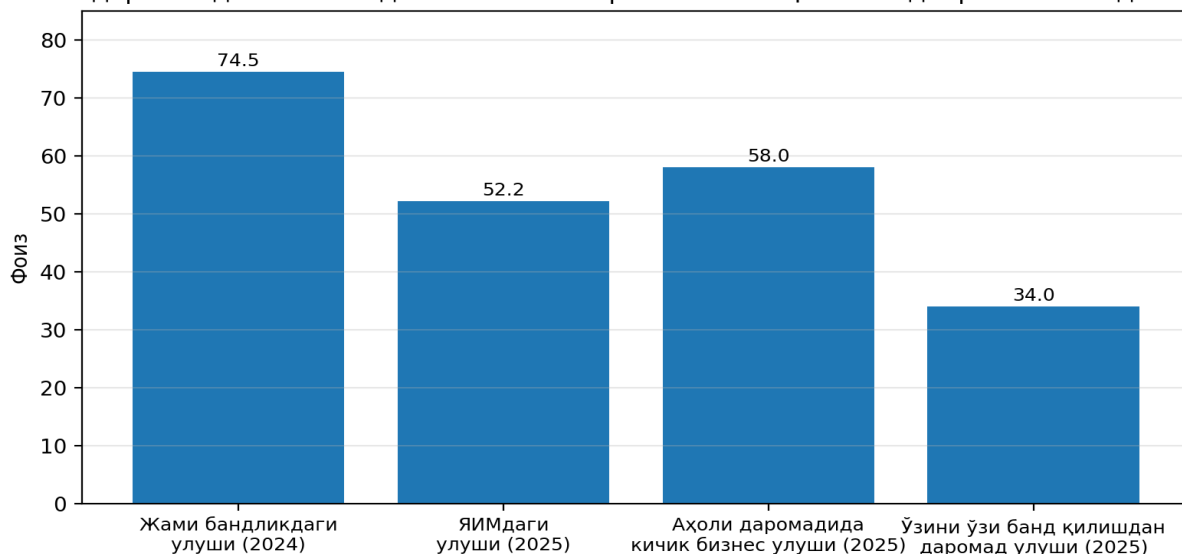

1-rasm. Kichik biznes subyektlarining jami bandlikdagi ulushi dinamikasi, 2020–2024-yy., %

1-rasmda ko'rinadiki, 2020–2024-yillarda kichik biznesning jami bandlikdagi ulushi 73,9–74,5 foiz oralig'ida barqaror saqlanib qolgan. Mazkur holat kichik biznesning mehnat bozorida tizimli institut sifatida shakllanganini hamda nostandart bandlik shakllari ayrim hollarda ushbu sektorning funksional elementi sifatida namoyon bo'layotganini ko'rsatadi (2-rasm).

Ностандарт бандлик негизда кичик бизнес ривожини баҳолашга доир асосий индикатор

2-rasm. Nostandart bandlik negizida baholashga doir asosiy makroindikatorlar, 2024–2025-yy., %

Taklif etilgan metodologiyani aprobatsiya qilish maqsadida rasmiy statistika hamda normativ ma'lumotlar asosida qisqartirilgan baholash matritsasi shakllantirildi. Aprobatsiya jarayonida mehnat moslashuvchanligi, iqtisodiy natijaviylik, formallashuv hamda raqamli tayyorlik bilan bog'liq oltita indikatoridan foydalanildi. Ayrim ko'rsatkichlar bo'yicha to'g'ridan to'g'ri statistik ma'lumotlar mavjud bo'lmaganligi sababli, ekspert baholash usullari va binar indikatorlar qo'llanildi (3-jadval).

3-jadval. O'zbekiston bo'yicha pilot baholash natijalari

Indikator	Qiymat	Benchmark	Ball	Vazn	O'Ichangan ta'sir
Kichik biznesning jami bandlekdagi ulushi	74,5 %	>70 %	1,00	0,25	Yuqori
Kichik biznesning YalIMdagi ulushi	52,2 %	50–60 %	0,80	0,20	O'rta-yuqori
Aholi daromadida kichik biznes ulushi	58,0 %	>55 %	1,00	0,15	Yuqori
O'zini o'zi bанд qilishdan daromad ulushi	34,0 %	30–40 %	0,80	0,15	O'rta-yuqori
Yangi subyektlar intensivligi	6,9 %	>6 %	0,90	0,10	Yuqori
Huquqiy va raqamli muhit	mavjud, ammo cheklangan	mavjud	0,75	0,15	O'rta-yuqori

Pilot baholash natijalariga ko'ra, integral indeks qiymati 0,89 ni tashkil etdi. Bu esa taklif etilgan shkala asosida O'zbekistonda nostandart bandlik negizida kichik biznes rivojini ta'minlash imkoniyatlari yuqori darajada shakllanayotganini ko'rsatadi. Mazkur natija mamlakatda kichik biznesni rivojlantirish, mehnat bozorining moslashuvchanligini oshirish hamda zamonaviy bandlik shakllarini iqtisodiy faoliyatga keng jalb etish bo'yicha amalga oshirilayotgan institutsional islohotlarning ijobiy samarasini aks ettiradi. Shu bilan birga, rasmiy statistikada platformali mehnat, qisman ish vaqti hamda masofaviy ish bo'yicha batafsil ko'rsatkichlarni yanada kengaytirish istiqbolda baholash aniqligi va tahliliy imkoniyatlarni oshirishga xizmat qiladi.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, nostandart bandlikning iqtisodiy samaradorligi uning huquqiy aniqligi va formallashuv darajasi bilan chambarchas bog'liq. Agar masofaviy ish, mustaqil ijrochilik yoki o'zini o'zi bанд qilish shakllari mehnat huquqi, soliq tizimi hamda ijtimoiy himoya mexanizmlari bilan uyg'unlashsa,

ular kichik biznesning moslashuvchanligi va raqobatbardoshligini oshiruvchi muhim omilga aylanadi. Shu nuqtai nazardan, raqamli shartnomalar tizimi, ro'yxatdan o'tish tartib-taomillarining soddalashtirilishi, mikromalaka dasturlari hamda portativ ijtimoiy himoya mexanizmlarini rivojlantirish nostandart bandlikni samarali va mahsuldor iqtisodiy resurs sifatida shakllantirish imkonini beradi [1–6].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari nostandart bandlik negizida kichik biznes rivojini baholashda iqtisodiy, mehnat, institutsional hamda raqamli ko'rsatkichlarni o'zaro uyg'un holda qamrab oluvchi kompleks yondashuvdan foydalanish muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi. Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan mualliflik metodologiyasi mehnat moslashuvchanligi, iqtisodiy natijaviylik, formallasuv va ijtimoiy himoya, shuningdek, raqamli-institutsional tayyorlik bloklariga asoslangan indikatorlar tizimi hamda integral baholash algoritmini taklif etadi.

Rasmiy statistika ma'lumotlari O'zbekistonda kichik biznes nostandart bandlik shakllari bilan uzviy bog'liq holda rivojlanayotganini tasdiqlaydi. Xususan, sektorning jami bandlikdagi ulushi 74,5 foizni, YalMdagi ulushi 52,2 foizni, aholi umumiy daromadlarida kichik biznes ulushi 58,0 foizni, o'zini o'zi band qilishdan olinadigan daromad ulushi esa 34,0 foizni tashkil etgan [7–11]. Ushbu ko'rsatkichlar nostandart bandlik shakllarining iqtisodiy faollikni oshirish, daromad manbalarini diversifikatsiya qilish hamda mehnat bozorining moslashuvchanligini ta'minlashdagi muhim o'rnini namoyon etadi.

Pilot baholash natijalari mamlakatda nostandart bandlik negizida kichik biznes rivojini ta'minlash salohiyati yuqori ekanini ko'rsatdi. Shu bilan birga, rasmiy statistikada platformali mehnat, gibrid ish va qisman bandlikka oid batafsil ko'rsatkichlarning yetarli emasligi metodologik jihatdan takomillashtirishni talab qiladigan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Mazkur holat nostandart bandlikning zamonaviy shakllarini yanada chuqurroq monitoring qilish hamda statistik kuzatuv tizimini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Shu munosabat bilan nostandart bandlik shakllari bo'yicha rasmiy statistika klassifikatorini joriy etish, masofaviy ish, platformali mehnat va o'zini o'zi band qilishga oid alohida hisobot ko'rsatkichlarini ishlab chiqish, kichik biznes uchun portativ ijtimoiy himoya modelini amaliyotga tatbiq etish, raqamli mikromalaka dasturlari hamda elektron shartnoma infratuzilmasini kengaytirish, shuningdek, hududlar kesimida nostandart bandlik indeksi asosida monitoring tizimini shakllantirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. International Labour Organization. Non-standard Employment around the World: Understanding Challenges, Shaping Prospects. — Geneva: ILO, 2016. — URL: [ILO official website](#) (murojaat sanasi: 10.05.2026).
2. Eurofound. New Forms of Employment: 2020 Update. — Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. — URL: [Eurofound official website](#) (murojaat sanasi: 10.05.2026).
3. OECD. Digital Skills for Private Sector Competitiveness in Uzbekistan. — Paris: OECD Publishing, 2023. — URL: [OECD official website](#) (murojaat sanasi: 10.05.2026).
4. World Bank. Uzbekistan Country Economic Memorandum: Fostering Private Sector-Led Growth and Global Integration. — Washington, DC: World Bank, 2025. — URL: [World Bank official website](#) (murojaat sanasi: 08.05.2026).
5. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi, 2022-yil 28-oktabr. — URL: [Lex.uz](#) (murojaat sanasi: 03.05.2026).
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 08.06-dagi PQ–4742-son qarori "Tadbirkorlik faoliyati va o'zini o'zi band qilishni davlat tomonidan tartibga solishni soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". — URL: (murojaat sanasi: 03.05.2026). <https://lex.uz/docs/4849607>
7. O'zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlik subyektlarining asosiy ko'rsatkichlari. 2025-yil yanvar–dekabr. — O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 26.01.2026-yil. — URL: [O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi](#) (murojaat sanasi: 03.05.2026).
8. Kichik tadbirkorlik subyektlarining jami bandlikdagi ulushi. — api.siat.stat.uz, 21.10.2025-yil. — URL: api.siat.stat.uz (murojaat sanasi: 03.05.2026).
9. Iqtisodiyotda bandlar soni. — api.siat.stat.uz, 20.04.2026-yil. — URL: api.siat.stat.uz (murojaat sanasi: 08.05.2026).
10. Iqtisodiy faol aholi soni. — api.siat.stat.uz, 20.04.2026-yil. — URL: api.siat.stat.uz (murojaat sanasi: 08.05.2026).
11. Total Income of the Population of the Republic of Uzbekistan. — O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 26.01.2026-yil. — URL: [O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi](#) (murojaat sanasi: 07.05.2026).
12. Small Business in the Republic of Uzbekistan in January–December 2024. — Statistics Agency under the President of the Republic of Uzbekistan. — URL: [Statistics Agency of Uzbekistan](#) (murojaat sanasi: 07.05.2026).

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>